

۱۳۸۱ / ۹ / ۲۴

وزارت اطلاعات و امور علمی ایران
توسعه و انتشارات

دانشگاه قم
دانشکده علوم انسانی

بیان نامه دوره کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی

موضوع:

بررسی تطبیقی موانع نکاح

از دیدگاه

مذاهب خمس

استاد راهنما:

دکتر عبدالله امیدی فرد

استاد مشاور:

حجة الاسلام سید علی اصغر موسوی رکنی

۴۲۵۵۶

نگارش:

حسین ناصر خاکی

بهار ۱۳۸۱

هوالمشكور

من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق

تقدير و تشكر

بر خود فرض می‌دانم که از زحمات گهربار و بی‌دریغ اساتید و الامقام حضرت
حجة الاسلام آقای دکتر امیدی فرد (استاد محترم راهنما) و حضرت حجة الاسلام آقای دکتر
موسوی رکنی (استاد محترم مشاور) تقدیر و تشکر نمایم که با راهنمایی‌های ارزشمند و
گرانسنگ و ارشادات خالصانه و عالمانه خویش حقیر را مورد لطف و محبت قرار دادند تا
امکان نگارش این رساله فراهم آید جا دارد که در اینجا از زحمات همه استادان محترم گروه
فقه، که افتخار تلمذ در محضر پرفیض ایشان برایم حاصل شده است مراتب تشکر و قدردانی
را داشته باشم از حضرت باری تعالی جلّ و علا توفیق روزافزون آن فرهیختگان علم و دانش
را مسئلت دارم.

که ویران از تو شد جهل جهانسوز

سپاس ای شمع سوزان شب افروز

گل زیبای باغ آفرینش

تویی در ثمین بحر دانش

چکیده

هدف از تدوین این پایان نامه، مطالعه تطبیقی موانع ازدواج در بین مذاهب اسلامی (امامیه، حنفیه، حنبلیه، شافعیه و مالکیه) و بیان آراء و ادله هر یک از آنان می‌باشد. ضمن آنکه بررسی فلسفه و دلیل ممنوعیت آنان نیز از نظر دور نمانده است. هر چند که مبنای رساله مذکور، برگرفته از متون فقهی می‌باشد؛ لکن تلاش نگارنده بر آن بوده که با بررسی مواد قانونی هر یک از این موانع که مطابق با آراء مشهور فقهای اسلامی تدوین یافته، این مجموعه تحقیقاتی را در حد توان از هر حیث جامع و کامل نماید. با عنایت به اینکه در بعضی موارد نیز بین ادیان الهی اجمالاً مقایسه و تطبیق یافته است. علی‌رغم گستردگی دامنه مطالب، سعی بر آن شده است که تمامی موارد در چهار فصل تهیه و نگارش یابد. که فصل نخست شامل کلیاتی چون بررسی مفردات موضوع رساله، و سیر تاریخی بعضی از این موانع بوده و در فصل دوم به ذکر موانع دائمی نکاح پرداخته شده است. که در این فصل به چهار بخش قرابت ناشی از نسب، شیرخوارگی و مصاهره و بخش آخر نیز به لعان اهتمام ورزیده شده است. فصل سوم نیز بیان و بررسی موانع موقت نکاح می‌باشد. که فصل مزبور دارای بخشهایی چون مطلقه ثلاثه، مانع جمع، تعلق حق غیر به نکاح و عده، استیفای عدد و احرام و همچنین کفر و ارتداد می‌باشد. بخش آخر این فصل نیز به بیان تابعیت به عنوان محدودیتی در ازدواج اختصاص یافته که بخش مزبور تنها جنبه قانونی و مبنای سیاسی داشته و فارغ از هر گونه جنبه فقهی است. در فصل پایانی نیز به ذکر موضوعات و مسائل مستحدثه در رابطه با موانع نکاح پرداخته شده که در این قسمت، دو موضوع تلقیح مصنوعی و انتقال جنین بررسی و پژوهش یافته است.

کلمات کلیدی:

موانع، محرمان، مصاهره، رضاع، لعان، استیفاء عدد، احرام، کفر و ارتداد.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

۱	مقدمه	
۳	انگیزه پژوهش	
۳	هدف پژوهش	
۴	منابع مطالعاتی	
۵	روش تحقیق	
۵	سیر مطالعاتی	
□ □ □ □ □		
۷	فصل اول: کلیات	
۷	بخش نخست بررسی مفردات موضوع رساله:	
۷	مبحث نخست: مطالعات تطبیقی و ضرورت آن	
۸	ارزش فقه مقارن:	
۸	مبحث دوم: تعریف لغوی و اصطلاحی موانع	
۹	مبحث سوم: تعریف لغوی و اصطلاحات نکاح	
۱۰	مبحث چهارم: مذاهب خمس	
۱۰	گفتار نخست: پیدایش مذاهب	
۱۱	گفتار دوم: اسباب اختلاف فقهاء:	
۱۲	گفتار سوم: بررسی مکاتب فقهی	
۱۲	۱. مذهب امامیه	
۱۲	۲. مذهب حنفیه:	
۱۳	۳. مذهب مالکیه:	
۱۳	۴. مذهب شافعیه:	
۱۴	۵. مذهب حنبلیه:	
۱۵	بخش دوم: تاریخچه محرمات نکاح	
۱۶	مبحث نخست: تاریخچه ازدواج با محارم	
۱۸	مبحث دوم: سیر تاریخی ازدواج با کافران و مرتدان	
۱۹	مبحث سوم: سیر تاریخی لعان	

□ □ □ □ □

۲۳	فصل دوم: موانع دائمی
۲۳	بخش نخست: قرابت نسبی (محرمات ناشی از نسب)
۲۳	مفهوم نسب
۲۴	الف: نسب ناشی از ازدواج شرعی
۲۵	ب: نسب ناشی از شبهه
۲۵	ج: نسب ناشی از زنا
۲۹	محارم نسبی از منظر قوانین حقوقی و ادیان
۳۱	فلسفه حرمت ازدواج با محارم
۳۲	بخش دوم: قرابت ناشی از مصاهره
۳۲	مفهوم مصاهره
۳۷	محرمات ناشی از مصاهره از منظر قوانین و ادیان
۳۸	فلسفه ممنوعیت ازدواج با محارم ناشی از مصاهره
۳۸	ملحقات مصاهره
۳۸	الف) عقد فاسد
۳۹	ب) نزدیکی به شبهه
۴۱	نزدیکی به شبهه در قانون مدنی
۴۱	ج) نگاه و لمس
۴۶	د) زنا
۴۶	قسمت نخست: زنا با زنی که در زوجیت یا عده کسی قرار ندارد
۴۶	۱) تأثیر زنا به ازدواج با زانیه
۴۷	الف: قول به جواز ازدواج با زانیه حتی بدون توبه
۴۷	کراهت ازدواج با زانیه
۴۸	ب: قول به حرمت ازدواج با زانیه در صورت اصرار بر زنا و عدم توبه
۵۰	ج: قول به حرمت ازدواج با زن زناکار در صورت عدم توبه و اصرار بر زنا توسط مرد زانی
۵۰	عده
۵۱	د: قول به حرمت ازدواج با زانیه در هر صورت
۵۲	۲) تحقق حرمت مصاهره با زنا
۵۲	الف: قول به تحقق حرمت مصاهره با زنا
۵۳	ادله امامیه
۵۴	دلایل این دسته از فقها: (حنفیه و حنابله)
۵۴	تأثیر زنا قبل و بعد از عقد
۵۵	ب: قول به عدم تحقق حرمت مصاهره با زنا
۵۸	تأثیر زنی با عمه و خاله، بر حرام شدن ازدواج با دختران آنها

۵۸	۱. قول به حرمت ازدواج:.....
۵۸	۲. قول به جواز ازدواج:.....
۵۹	زنا در قانون مدنی:.....
۵۹	ازدواج با دختر حاصل از زنا:.....
۵۹	(نسب ناشی از زنا).....
۶۰	الف: حرمت ازدواج با دختر حاصل از زنا:.....
۶۱	ب: جواز ازدواج با دختر حاصل از زنا:.....
۶۲	قسمت دوم: زنا با زنی که در زوجیت یا عده کسی قرار دارد (۱) تأثیر زنا بر ازدواج با زانیه
۶۲	الف: قول به حرمت ابدی:.....
۶۳	ب: قول به عدم حرمت:.....
۶۳	فرع: آیا زنا ی زن شوهر دار موجب حرمت ابدی بر شوهرش می شود
۶۳	(۱) قول به عدم حرمت زانیه بر شوهرش:.....
۶۴	(۲) قول به حرمت زن مزبور بر شوهرش
۶۴	مسائلی پیرامون زنا
۶۵	(۲) تحقق حرمت مصاهره با زنا:.....
۶۵	ه) افضاء
۶۵	تعریف
۶۶	بیان اقوال فقهاء
۶۸	و) لواط
۶۸	بیان اقوال فقهاء:.....
۶۹	مسائل
۷۲	لواط در قانون مدنی:.....
۷۴	بخش سوم: قرابت رضاعی: (نسب ناشی از شیرخوارگی).....
۷۶	مبحث اول: شروطی که موجب نشر حرمت رضاع می گردد:.....
۷۶	(۱) اینکه شیر زن باشد
۷۷	(۱) مسائل
۷۸	(۲) شیر از آمیزش شرعی بود جود آمده باشد
۷۹	(۳) مکیدن شیر از پستان زن
۸۰	(۴) زنده بودن زن شیر دهنده
۸۱	(۵) مجموع دفعات شیرخوارگی در طی دو سال نخست زندگی شیرخوار باشد
۸۴	(۶) خالص بودن شیر
۸۴	رضاع بعد از فطام و قبل از دو سالگی:.....
۸۶	(۷) کمیت
۸۶	الف: اثر:.....

۸۸	ب: زمان:
۸۹	ج: عدد:
۹۳	شروطی که در تعداد دفعات شیر دادن، لازم است:
۹۸	احکام شیرخوارگی (تفصیل مسأله):
۹۸	الف) محرمات رضاعی که از جهت نسب، بر مردان حرام می‌شوند:
۱۰۱	ب) محرمات رضاعی که از جهت مصاهره (زناشویی) بر مردان حرام می‌شوند:
۱۰۱	بررسی تفصیلی مسأله:
۱۰۸	بیان مسائل اختلافی در شیرخوارگی:
۱۰۸	۱) حرمت جدات شیرخوار بر صاحب شیر (فحل):
۱۰۸	۲) خواهران نسبی یا رضاعی شیرخوار به شرط یکی بودن فحل، آیا بر او حرام می‌شوند:
۱۰۸	۳) اولاد نسبی و رضاعی صاحب شیر و اولاد نسبی قابله، آیا بر پدر شیرخوار حرام می‌باشند:
۱۰۸	محرمات رضاعی از منظر قانون و ادیان:
۱۰۸	محرمات رضاعی در قانون مدنی:
۱۰۹	لزوم تفسیر مضیق از محارم رضاعی:
۱۱۱	فرع: حکم شیرخوارگی بعد از عقد:
۱۱۳	فلسفه تحریم شیرخوارگی:
۱۱۳	شیر غذایی شگفت‌انگیز:
۱۱۴	تأثیر شیر در بدن شیرخوار:
۱۱۴	تأثیر تغذیه با شیر از لحاظ روانی:
۱۱۵	تأثیر تغذیه با شیر مادر از لحاظ اجتماعی:
۱۱۷	بخش چهارم: لعان
۱۱۷	مبحث نخست: تعریف لعان:
۱۱۸	مبحث دوم: موجبات لعان
۱۲۰	مبحث سوم: مشروعیت لعان:
۱۲۰	مبحث چهارم: ارکان لعان
۱۲۰	مبحث پنجم: شروط لعان
۱۲۰	الف) شروط وجوب (ثبوت) لعان
۱۲۲	ب: شروط صحت اجرای لعان:
۱۲۴	مبحث ششم: کیفیت اجرای لعان:
۱۲۴	مستحبات اجرای لعان:
۱۲۵	مبحث هفتم: مواردی که هنگام نکول یکی از زوجین یا رجوع او واجب است:
۱۲۵	مبحث هشتم: لعان شهادت است یا قسم؟
۱۲۶	مبحث نهم: آثاری که بر لعان مترتب می‌شود:
۱۲۷	مبحث دهم:

- الف: موردی که لعان را بعد از وجوبش ساقط می‌کند: ۱۲۷
- ب: موردی که حکم لعان را قبل از جدایی باطل می‌کند: ۱۲۸
- تبصره: قذف زن کرو لال به آنچه موجب لعان است ۱۲۸
- لعان در قانون مدنی: ۱۲۹

- فصل سوّم: موانع موقت** ۱۳۱
- بخش نخست: حرمت با طلاق سوّم: ۱۳۱
- شرایط حرمت: ۱۳۱
- شرایط حلّیت: ۱۳۲
- شرایط محلّلت: ۱۳۳
- شرایطی که بصورت ضمن عقد می‌باشد: ۱۳۵
- الف: شروط زن با محلل: ۱۳۵
- ب: شروط محلل با زن: ۱۳۷
- مطلقه ثلاثه در قانون مدنی: ۱۳۷
- فرع: حرمت پس از طلاق نهم ۱۳۸
- شروط تحقق حرمت ابدی: ۱۳۹
- بخش دوّم: جمع بین دو محرم: ۱۴۰
- مبحث نخست: جمع بین دو خواهر: ۱۴۰
- الف: ازدواج با دو خواهر به صورت متوالی و پشت سرهم ۱۴۲
- ب: ازدواج با دو خواهر، در یک زمان یا در یک عقد: ۱۴۳
- جمع بین دو خواهر از منظر قانون وادیان ۱۴۶
- مبحث دوّم: جمع بین عمه و برادر زاده و خاله و خواهر زاده: ۱۴۶
- گفتار نخست: ازدواج مرد با برادرزاده یا خواهرزاده زوجه: ۱۴۷
- جمع زن و برادر یا خواهرزاده وی در قوانین: ۱۵۱
- جمع زن و برادرزاده یا خواهرزاده وی در ادیان: ۱۵۱
- گفتار دوّم: ازدواج مرد با عمه یا خاله زن خویش ۱۵۲
- بخش سوّم: تعلق حق غیر به نکاح یا عده ۱۵۴
- مبحث نخست: زوجیت ۱۵۴
- ممنوعیت ازدواج با زن شوهردار در قانون مدنی: ۱۵۶
- پژوهشی مختصر در نظام چند شوهری: ۱۵۶
- فلسفه و مبنای تحریم چند شوهری: ۱۵۷
- مبحث دوّم: عده: ۱۵۷

۱۶۰	مسائل
۱۶۵	تحریم ازدواج با زن معتده در قانون مدنی:
۱۶۵	فلسفه تحریم ازدواج با معتده:
۱۶۶	بخش چهارم: استیفای عدد
۱۷۰	شروط تعدد زوجات:
۱۷۱	
۱۷۱	الف) عدالت
۱۷۲	ب) توان پرداخت خرجی و نفقه زنان:
۱۷۲	تعدد زوجات در حقوق مدنی:
۱۷۴	تعدد زوجات در حقوق برخی از کشورهای مسلمان:
۱۷۵	تعدد زوجات در ادیان دیگر:
۱۷۵	تعدد ازدواج قبل از اسلام:
۱۷۵	فلسفه و حکمت تشریح تعدد زوجات:
۱۷۶	الف: دلایل و اسباب عام:
۱۷۶	ب: دلایل و اسباب خاص:
۱۷۷	بخش پنجم: احرام
۱۷۸	بررسی ادله دسته نخست:
۱۷۸	الف: امامیه:
۱۷۸	ب) شافعیه، مالکیه، حنابله
۱۷۸	بررسی ادله دسته دوم (حنفیه)
۱۸۲	مانع احرام در قانون مدنی:
۱۸۲	بخش ششم: کفر و ارتداد
۱۸۲	مبحث نخست: کفر:
۱۸۲	تعریف کفر:
۱۸۳	الف: ازدواج با زنان اهل کتاب:
۱۸۴	بیان اقوال امامیه:
۱۸۵	نظر فقهای اهل سنت:
۱۸۶	قول به کراهت ازدواج با کفار کتابی:
۱۸۷	بررسی حکم ازدواج موقت با زنان کتابی:
۱۸۸	بررسی ادله فقهاء
۱۹۴	ازدواج با زنان زردشتی:
۱۹۶	نظر فقهای امامیه
۱۹۸	نظر فقهای اهل سنت
۱۹۸	ازدواج با صائبیان:

۲۰۰	حاصل گفته علماء:
۲۰۰	نتیجه گیری:
۲۰۱	از دواج با زنان کافر غیر اهل کتاب:
۲۰۲	بیان اقوال فقهاء:
۲۰۴	از دواج با ناصبیان و غالیان:
۲۰۵	(۱) ناصبیان:
۲۰۵	(۲) غالیان:
۲۰۷	مسائل
۲۰۹	مانع کفر در قانون مدنی:
۲۱۰	از دواج با بیگانگان در ادیان:
۲۱۱	مبحث دوم: ارتداد
۲۱۱	تحقق ارتداد:
۲۱۲	شروط ارتداد:
۲۱۲	حکم نکاح در صورت ارتداد زوجین:
۲۱۴	الف: دیدگاه مذاهب اهل سنت
۲۱۶	بخش هفتم: تابعیت خارجی:
۲۱۶	الف: از دواج زن ایرانی با تبعه خارجه:
۲۱۷	ب: از دواج محصلین، مأمورین و نمایندگان دولتی با زن تبعه خارجه:

۲۲۰	فصل چهارم: مسائل مستحدثه
۲۲۰	مبحث نخست: تلقیح مصنوعی
۲۲۰	الف: تعریف
۲۲۰	ب: تاریخچه
۲۲۱	ج: اقسام تلقیح مصنوعی
۲۲۱	قرابت نسبی ناشی از تلقیح مصنوعی
۲۲۴	قرابت رضاعی ناشی از تلقیح مصنوعی:
۲۲۴	مبحث دوم: انتقال جنین:
۲۲۴	بررسی موضوعی طرق انتقال جنین:
۲۲۵	اقسام دیگر:

۲۲۶	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۲۲۶	فصل دوم: بخش نخست: قرابت نسبی:
۲۲۶	بخش دوم: قرابت ناشی از مصاهره:
۲۲۷	بخش سوم: قرابت رضاعی: محرمات رضاعی:
۲۲۸	بخش چهارم: لعان:
۲۲۹	فروع: حرمت پس از طلاق نهم:
۲۲۹	فصل سوم: بخش دوم: جمع بین دو محرم: طلاق سوم:
۲۲۹	بخش سوم: تعلق حق غیر به نکاح یا عده: زوجیت:
۲۲۹	بخش چهارم: استیفای عدد:
۲۳۰	بخش پنجم: احرام:
۲۳۰	بخش ششم: کفر و ارتداد:
۲۳۰	کفر: الف: ازدواج با زنان اهل کتاب (یهودیان و مسیحیان)
۲۳۰	ب: ازدواج با زنان زردشتی:
۲۳۰	ازدواج با مرتدان:

۲۳۲	ضمائم (استفتائات):
۲۳۲	استفتائات از فقهاء در خصوص تلقیح مصنوعی:
۲۳۲	۱- دیدگاه فقهای امامیه
۲۳۲	الف) استفتاء مرکز مطالعات و تحقیقات اخلاق پزشکی از مجمع فقه اهل بیت
۲۳۲	ب) استفتاء مجله رهنمون، شماره دوم، سال ۷۷
۲۳۳	۲) دیدگاه فقهای اهل سنت
۲۳۳	استفتائات از فقهاء در خصوص انتقال جنین
۲۳۳	الف) استفتاء پژوهشکده ابن سینا:

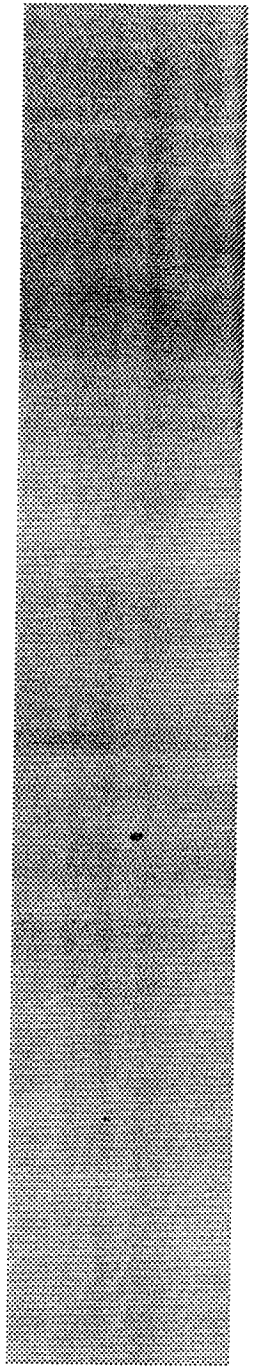

۲۳۵	چکیده انگلیسی
-----	---------------------

۲۳۶	فهرست منابع و مآخذ
-----	--------------------------

مقدمه:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«الحمد لله الذي لا يبلغ مدحته القائلون ولا يحصي نعماءه العادون ولا يؤدي حقه المجتهدون (الجاهدون) الذي لا يدركه بعد الهمم ولا يناله عوض الفطن، الذي ليس لصفته حد معدود ولا نعت موجود ولا وقت محدود، ولا اجل ممدود. فطر الخلائق بقدرته و نشر الرياح برحمته و وقد بالصخور ميدان ارضه»^(۱)

سیاس بی حد خداوندی را سزاست که از وجود لایتناهی خود بعد از خلق کاینات نعمت و جود را بر قامت بشر بیاراست، آنگاه با نور بصیرت و دانش او را از دیگر مخلوقات متمایز ساخت، و درود بسیار بر رسول خاتم، پیامبر رحمت باد که با خورشید و جودش جهانی را از ظلمت و تاریکی رهایی بخشید، و با شمع کمالش بشر را بسوی تکامل رهنمون ساخت، همو بود که بس غم بر دل نهاد و دستها کشید تا سیاهی جهل و نادانی را از دنیای انسانیت بزود.

و حسنات و تحیات فراوان بر اهل بیت عصمت و طهارت باد که با نغمه‌های عمر پربرکت و تا آخرین قطرات خون مبارکشان و تا واپسین دمه‌های حیات پربرکتشان راه مقدس پیغمبر را پیمودند و تداوم بخش پیامهای غرورآفرین و رهایی‌ساز او شدند.

و سلام بر پیروان راستین این سبیل حق، شهدای اسلام باد که تمام وجود گرانبهای خویش را در طبق اخلاص نهادند و با خون پاکشان بر صحت ادعای خود گواهی دادند، و با تعلیم از سالار شهیدان شمع محفل راه بشریت گردیدند.

و تیز ستایش فراوان آنانی را سزاست که از ناوک مدادشان یافته‌های شگفت‌انگیز و انسان‌ساز تراوش گراید، و آنچنان نقشی از خود در صفحات تاریخ به جای نهادند که از دماء شهداء پا فراتر گذاشته و انسان مادی را در مسیر تعالی بخش ملکوتی به پرواز درآوردند. آنانی که با مجاهدت پی‌گیر و مداوم خود لحظات شیرین شب و روز را ایثار و خواب و آرامش بر خویشتن حرام نموده، قتل پرپیچ و خم و دشوار علم را یکی پس از دیگری پشت سر نهادند و سرانجام پس از گذشت سالها، به درگاه متعال به فضل رب نایل گشته و قله رفیع فقه و فقاہت را به قیمت عمر خویش فتح نمودند.

این شیران بیشه علم و دانش و حماسه سازان میدان نبرد و اندیشه که با استمداد از ذوق سرشار خدادادی ضمن رعایت موازین عالیہ اسلام و رفتاری متواضعانه، با تهوری شگفت‌انگیز گوی سبقت از استادان و بزرگان خود ربودند و برگی زرین بر الواح طلایی علم و دانش افزودند یادشان گرامی و راهشان پُر رهرو باد.

بی‌تردید هر عقدی برخوردار از شرایط و کیفیاتی است که لازمه قوام و صحت آن به شمار می‌رود. شرایطی که فقدان یک یا تمام آنها، عقد را محکوم به بطلان می‌نماید. در کنار این شرایط، شرایط دیگری نیز یافت می‌گردد که برعکس صورت قبلی، عدم آنها لازمه صحت عقد است. که عقد نکاح نیز از این حکم مستثنی نبوده و همانند تمام عقود، دارای دو شرط کلی می‌باشد، شرایط نخست که در بعضی از کتب حقوقی از آن به عنوان شرایط مثبت یاد می‌شود، خود نیز قابل تقسیم بر دو

دسته است. الف: شرایط عمومی یا شرایط اساسی که تحقق آن برای صحت هر عقدی لازم است. این گونه شروط عبارتند از: ۱- قصد طرفین و رضای آن ۲- اهلیت طرفین ۳- موضوع معینی که مورد معامله است ۴- مشروع بودن جهت معامله. ب: شرایط اختصاصی شرایطی است که هر عقدی را از لحاظ آثار حقوقی از عقد دیگر مجزا می‌سازد مانند منجز بودن عقد نکاح^(۱). و قصد و دوام در عقد نکاح دائم اما در مقابل، شروطی نیز می‌باشند که با وجود آنها، عقد نکاح، شرعاً و قانوناً، تحقق نیافته و نهایتاً چنین عقدی محکوم به بطلان می‌شود. در بعضی از متون حقوقی، از چنین شرایطی، به موانع نکاح تعبیر می‌گردد. چراکه خصوصیت چنین شرایطی به گونه‌ای است که مانع از تحقق یافتن عقد به معنای شرعی و قانونی می‌شود. در غالب متون فقهی زنانی را که مانعی برای ازدواج با آنها وجود دارد، با عنوان محرمات نکاح بیان می‌شود. موانع نکاح نیز خود بر دو قسم است، دسته‌ای که مانعیت آن دائمی بود و هرگز قابل زوال نمی‌باشد.

و دسته دیگر نیز موانعی می‌باشند که مقطعی و موقتی هستند و با حصول شرایطی خاص، قابل زوال می‌باشند. موانع نسب، مصاهره و رضاع و لعان در زمره دسته نخست و مانع جمع و عده و استیفاء عدد و زوجیت و طلاق بار سوم و کفر در زمره دسته دوم می‌باشند. سعی ما در این رساله بر آن است که با بررسی و تحلیل آراء فقهاء در این زمینه و تطبیق آن آراء با متون قانونی موارد فرق و اختلاف بین فقها را بیان نموده و به استدلال هر یک پردازیم.

انگیزه پژوهش

آنچه که نگارنده را به بررسی پیرامون موانع نکاح و داشت علاقه و افری بود که نسبت به این موضوع داشته‌ام و از دیگر علل نیز می‌توان به کمبود نسبی تحقیقات دانشگاهی در این زمینه با محور مقایسه اشاره کرد که موجب تقویت هر چه بیشتر این انگیزه گردید.

توجه به فواید و آثار بسیاری که مقارنه و تطبیق در ابواب مختلف فقهی می‌تواند در پی داشته باشد نگارنده را بر آن داشت که سعی در تهیه و تدوین رساله‌ای را بنمایم که تنها به اقوال و آراء مذهب امامیه بسنده نگردد بلکه در کنارش بیانات و استدلالت مذاهب اربعه نیز ذکر گردد. و همچنین پارافراتر گذاشته و به ذکر قوانین مدنی ایران و آراء مشورتی و آیین‌نامه‌ها در این زمینه و همچنین قوانین مدنی بعضی از کشورهای مسلمان مانند مصر و سوریه اشاره گردد. اینجانب پس از شور و مشورت با اساتید گرامی: استاد محترم راهنما جناب آقای دکتر امیدی فرد و همچنین استاد محترم مشاور جناب آقای دکتر موسوی رکنی فهرست و مطالب این رساله را تهیه و مشغول تدوین آن گردیدم.

هدف پژوهش

آنچه که این نوشتار و مجموعه پژوهشی در پی آن است تبیین محرمات و موانع نکاح و ذکر آراء و استدلالت فقهی مذاهب در این زمینه است. بیان موارد وفاق و اختلاف و ذکر مستندات هر یک اهداف اصلی این رساله را تشکیل می‌دهد. اهمیت موضوع ازدواج به عنوان یکی از اساسی‌ترین ابواب فقهی در بحث معاملات و همچنین از عناوین فقهی پربافتل در جوامع اسلامی، نگارنده را بر آن داشته تا قوانین و آیین‌نامه‌ها و نیز آراء مشورتی را که در این باب صادر شده آورده و به

۱- در بین تمام عقود و قراردادها، تنها عقد نکاح و ضمان است که معلق بودن آن موجب بطلان عقد می‌شود.